

Босна и Херцеговина
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД
Број: 13 0 У 006452 22 Увп
Бањалука, 6.12.2023. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Страхинје Ђурковића, председника вијећа, Татјане Ступар и Свјетлане Кнежевић, чланова вијећа, уз учешће Здравке Чучак као записничара, у управном спору по тужби Ј.Т. из Б., општина Т., заступана по пуномоћнику Н.К., адвокату из Т. (у даљем тексту: тужитељица), против рјешења број ... од 12.05.2021. године, туженог Фонда..., у предмету преплате пензије, одлучујући о захтјеву тужитељице за ванредно преиспитивање пресуде Окружног суда у Добоју број 13 0 У 006452 21 У од 28.2.2022. године, на нејавној сједници вијећа одржаној 6.12.2023. године, донио је сљедећу

ПРЕСУДУ

Захтјев се уважава, пресуда Окружног суда у Добоју број 13 0 У 006452 22 У од 28.2.2022. године се преиначавача тако да се тужба уважава и оспорени акт поништава.

Обавезује се тужени да тужитељици надокнади трошкове управног спора у износу од 1955,00 КМ, у року од 30 дана рачунајући од дана пријема пресуде, под претњом принудног извршења.

Образложење

Побијаном пресудом у ставу 1 изреке одбијена је тужба против оспореног акта којим је одбијена жалба тужитељице изјављена против рјешења Фонда..., Филијале Д. број ... од 22.3.2022. године, а којим је тачком 1 диспозитива утврђена преплата новчаног примања из пензијског и инвалидског осигурања настала у периоду од 20.01.2016. до 30.4.2019. године исплаћена тужитељици у укупном износу од 7122,77 КМ, а који износ је именована дужна вратити Фонду... Тачком 2 диспозитива је одређено да ће се враћање наведеног износа извршити обуставом 33,33% од прве наредне пензије именоване по коначности овог рјешења, све док се не намири преплаћени износ и Фонд обештети у цијелости. Ставом 2 изреке пресуде одбијен је захтјев тужитељице да јој тужени надокнади трошкове управног спора.

Одбијање тужбе образложено је наводима суда да не стоје наводи тужбе да је оспорени акт незаконит јер такви наводи тужбе немају упоришта у садржају списка, а ни у прописима на које се тужени позвао у оспореном акту, јер је према одредби члана 161 Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. гласник Републике Српске“ број 134/11, 82/13 и 103/15, у даљем тексту: Закон о ПИО) лице коме је на терет Фонда извршена исплата, на коју није имао право по овом закону, обавезно да врати Фонду примљени износ, ако је а) на основу неистинитих или нетачних података које је знало или је морало знати да су неистинити, односно нетачни или на други противправан начин остварило право из пензијског и инвалидског осигурања у већем обиму него што му то по закону припада, б) користило право због тога што није пријавило промјене које утичу на кориштење, губитак или обим права, а знало је или морало знати за те промјене

и в) примило новчани износ већи од износа који му припада по овом закону, па имајући у виду да је тужитељица дана 20.01.2016. године засновала радни однос, то су самим тим њена права на старосну пензију престала у периоду у коме се налазила у осигурању. Наводи да је тужитељица била дужна да у року од 30 дана од дана заснивања радног односа тај податак пријави Фонду ... што није учинила, а да је та њена обавеза према Фонду ... настала у тренутку када је примила новац за који није било основа, који податак је тужитељици познат. Даље је суд цитирао члан 162 Закона о ПИО којим је прописано да у случају настанка преplate Фонд доноси рјешење о утврђивању преплаћеног износа новчаног примања у коме наводи висину преплаћеног износа, рокове и начин враћања, налазећи неоснованим приговоре тужбе у погледу обавезе примјене института неоснованог богаћења као института облигационог права јер је предметна материја, па тако и обавеза враћања преплаћеног износа пензије, регулисана Законом о ПИО. Како није спорно да је тужитељица дана 20.01.2016. године засновала радни однос, а да о томе није обавијестила туженог, те да јој је пензија исплаћивана и након тога, па тако и до 30.04.2019. године, а имајући у виду садржај одредбе члана 129 став 2 ЗОУП, то првостепени орган ни тужени нису имали обавезу да саслушавају тужитељицу, па да су неосновани приговори тужбе да је приликом доношења побијаног решења тужитељици онемогућено право приступа органу и да је тиме повријеђена одредба члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Приговори тужитељице упућени на рачун обрачунског листа као недовољног доказа за висину утврђене преplate такође нису основани јер је у истом наведено који износ тужитељици припада, а који јој је исплаћен по мјесецима за обрачунски период од 20.01.2016. године до 30.04.2019. године, на који период се побијано решење и односи, а нити је основан приговор да је неправилно обавезана да враћа преплаћени износ у висини 33,33% од пензије у ситуацији када Закон о ПИО користи терминологију 1/3, из разлога што суштински одређени постотак представља управо једну трећину пензије тужитељице.

Благовременим захтјевом за ванредно преиспитивање побијане пресуде (у даљем тексту: захтјев), тужитељица побија њену законитост због повреде Закона о општем управном поступку, односно због повреде закона, односно општег акта и због повреде прописа о поступку. Истиче да је тужени донио рјешење без ваљаног поступка о чему побијана пресуда не даје ваљане и прихватљиве разлоге. Сматра да се не може наметнути обавеза туженом, без обзира на његово овлашћење, да донесе рјешење без њеног учешћа у поступку и без њеног изјашњења на чињенице које ју терете и доказе који се узимају у основи побијаног рјешења, а посебно јој се не може ускратити право да предлаже доказе којима поткрепљује своје тврдње. Такво поступање је у супротности са чланом 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Указује да је старије животне доби, да се налази у 65-тој години живота и да јој се рјешењем туженог намеће обавеза коју није скривила, одузимањем од пензије 33,33% док се не намири износ од 7122,77 КМ, који је утврђен као преплата, а за шта је потребно девет година, како би се тај износ исплатио. Осим тога, висина пензије и одбитак наведеног износа за то вријеме упућује да тужитељица нема средстава нити за егзистенцијални минимум. Указује на одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине бр. АП-897/16 од 5.7.2018. године, те на пресуду Врховног суда Републике Српске број 15 0 У 001645 18 Увп од 8.8.2018. године, којом је прихваћено становиште изнесено у наведеној одлуци Уставног суда БиХ. Зато истиче да је у конкретном случају дошло до повреде права на имовину из члана II/3 к) Устава БиХ и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, због непропорционалног мијешања у имовину, усљед чега тужитељица тиме што је обавезана да врати преплаћени износ по основу пензије а да сама није проузроковала

грешку у обрачуну пензије, мора сносити претјерани терет који нарушава правичан баланс између јавног интереса и њеног интереса. Предлаже да се захтјев уважи и побијана пресуда преиначи, уз накнаду трошкова спора према исказаном трошковнику, као и трошкова судске таксе.

Тужени у одговору на захтјев понавља наводе из одговора на тужбу, те додаје да су Правилником о поступку регистрације и идентификације пореских обвезника („Сл. гласник Републике Српске“, број 31/21, у даљем тексту: Правилник) уређени услови и поступак регистрације и идентификације пореских обвезника, услови и начин регистрације обвезника доприноса у јединствени систем регистрације (у даљем тексту: јединствени систем), контроле и наплате доприноса, поступак одјаве пореских обвезника и обвезника доприноса, као и услови и поступак ускраћивања додјеле и привременог одузимања јединственог идентификационог броја, а затим цитира члан 3 став 5 и 6 Правилника указујући и на главу III, те одредбе члана 35 до 43 истог правилника, сходно којим Пореска управа врши регистрацију у јединствени систем, а подаци који се уносе у исти се не бришу након извршених промјена или одјаве обвезника доприноса, те да се регистрација обвезника доприноса врши на основу пријаве коју Пореској управи подноси уплатилац доприноса. Цитира члан 16 Закона о ПИО, па како је увидом у базу података јединственог система за тужитељицу утврђено да је именована све пријаве подносила у периоду од 15.3.2019. године до 17.6.2019. године, а на основу којих су донесена рјешења о остваривању права из ПИО од 20.5.2019. године, 6.6.2019. године, 25.9.2019. године, 22.1.2020. године и 21.5.2020. године, то је евидентно да је те пријаве тужитељица подносила сама, а сва рјешења Фонда усклађена су са тим подацима који су тужитељици познати. Оспорава висину постављених адвокатских трошкова за састав тужбе с обзиром да се у конкретном случају ради о процјењивој ствари јер је у диспозитиву првостепеног рјешења јасно наведен износ од 7122,77 КМ, па пуномоћник може потраживати трошкове у складу са тарифним бројем 2 Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Сл. гласник Републике Српске“ број 68/05). Како се ради о једноставној ствари, те како састав тужбе за пуномоћника није захтијевао посебан труд, нити је утрошио много времена у овој управној ствари, то постоје сви услови да се награда Тарифног броја 2 снизи за 25%, те би накнада у случају усвајања тужбе могла бити одређена у износу $160 - (160 \times 25\%) \times 2 \text{ КМ} = 240 \text{ КМ} + 25\% \text{ паушала}$, што износи 300 КМ за састав тужбе, указујући на став Врховног суда Републике Српске заузет у пресуди број 11 0 У 018753 16 Увп од 31.1.2019. године. Предлаже да се захтјев одбије као неоснован, као и захтјев за накнаду трошкова управног спора.

Размотривши захтјев, одговор на захтјев, побијану пресуду по одредбама члана 39 Закона о управним споровима („Сл. гласник Републике Српске“ број 109/05 и 63/11, у даљем тексту: ЗУС), као и цјелокупне списе овог управног спора и предметне управне ствари, овај суд је одлучио као у изреци пресуде из следећих разлога:

Из података списка произлази да је рјешењем Филијале Д. од 20.5.2019. године, тужитељици обустављена исплата породичне пензије са даном 22.12.2013. године, те да се тим рјешењем замјењује рјешење на основу којег је вршена досадашња исплата пензије, а да је рјешењем истог органа од 6.6.2019. године тужитељици настављена исплата породичне пензије од 31.5.2019. године. Рјешењем исте филијале од 25.9.2019. године дозвољено је понављање поступка окончаног рјешењем од 20.5.2019. године, исто измијењено и одлучено да се тужитељици обуставља исплата породичне пензије са даном 19.1.2016. године, а да јој је исплата исте настављена према рјешењу те филијале од 6.6.2019. године. Рјешењем туженог од 22.1.2020. године поништено је рјешење

наведене филијале од 25.9.2019. године и предмет враћен на поновни поступак у којем је донесено ново рјешење од 21.5.2020. године којим је дозвољено понављање поступка окончаног рјешењем од 20.5.2019. године, исто поништено и одлучено тако да се тужитељици обуставља исплата породичне пензије са даном 19.1.2016. године, јер је увидом у базу података утврђено да је тужитељица засновала радни однос дана 20.1.2016. године, а да је именованој настављена исплата породичне пензије према рјешењу од 6.6.2019. године, по захтјеву поднесеном дана 31.5.2019. године, с обзиром да јој је престао статус осигураника. На основу коначног и правоснажног рјешења Филијале Д. од 21.5.2020. године и извјештаја о насталој преплати од 17.3.2021. године, првостепеним рјешењем је тужитељици утврђена преплата новчаног примања у износу од 7122,77 КМ за период од 20.01.2016. до 30.4.2019. године. Оспореним актом је одбијена жалба тужитељице, а побијаном пресудом је одбијена тужба и одржан на снази оспорени акт.

Побијана пресуда није правилна.

Суд правилно интерпретира одредбе члана 161 и 162 Закона о ПИО из којих произлази да лице коме је на терет туженог извршена исплата, на коју није имао право по наведеном закону је обавезно да врати туженом примљени износ ако је примио већи износ од оног који му по закону припада, те да у случају настанка преплате Фонд доноси рјешење о утврђивању преплаћеног износа новчаног примања у коме наводи висину преплаћеног износа, рокове и начин враћања.

Међутим, тужитељица је у жалби коју је изјавила против првостепеног рјешења од 22.3.2021. године, а потом и у тужби истакла да је доношењем тог рјешења због умањења пензије стављена у тежу ситуацију од оне у којој се налази, јер се одбијањем 33,33% од пензије у наредном периоду до намирења дуга доводи у питање њен живот и преживљавање. Навела је и да је старије животне доби, односно да се налази у 65-тој години живота, те да је потребно девет година да би се тај износ исплатио, што је за њу претјеран терет.

Тужени и нижестепени суд су позивајући се на одредбу члана 161 став 1 тачка в) и 162 Закона о ПИО закључили да те чињенице нису од утицаја и да не могу довести до другачијег рјешења ове управне ствари, јер да према наведеним одредбама код неспорно утврђене преплате постоји обавеза враћања преплаћеног износа од стране тужитељице којој је исплаћен иако на исти није имала право по закону, без обзира на кривицу.

Међутим имајући у виду чињенице да се тужитељици према рјешењу првостепеног органа од 6.6.2019. године наставља исплата породичне пензије почев од 31.5.2019. године у мјесечном износу од 33,25 КМ, а који износ не представља ни егзистенцијални минимум, односно исплата најниже пензије у складу са одредбама члана 85 и 85а Закона о ПИО, те да тужитељица треба вратити износ од 7122,77 обуставом у висини од 1/3 или 33,33% од прве наредне пензије именоване по коначности тог рјешења, све до коначног намирења туженог, потребно је у поновном поступку утврдити да ли би наметање обавезе враћања наведеног износа на тужитељицу стављен претјеран терет, односно да ли би она с обзиром на старосну доб и њено здравствено стање те остале приходе у њеном домаћинству била у могућности вратити тај износ. Након проведеног поступка на ове околности потребно је донијети ново рјешење које ће садржавати јасне и увјерљиве разлоге који ће бити усклађени са одлуком као у његовом диспозитиву.

Из наведених разлога, по оцјени овог суда, у побијаној пресуди остварени су разлози предвиђени одредбама члана 35 став 2 ЗУС, па се захтјев тужитељице за њено ванредно преиспитивање уважава, на основу одредаба члана 40 став 1 и 2 тог закона, побијана пресуда преиначава тако да се тужба уважава и оспорени акт поништава, јер су остварени разлози из одредаба члана 10 тачке 2 и 4 ЗУС.

За сада нису прихватљиви приговори туженог у погледу висине захтјеваних трошкова од стране тужитељице јер дефинитивно није одлучено о главној ствари у управном поступку с обзиром да је овај суд уважаио захтјев и побијану пресуду преиначио на начин да је тужбу уважаио и оспорени акт поништио.

Одлука о трошковима поступка темељи се на одредбама члана 5 и 6 Закона о измјенама и допунама Закона о управним споровима („Сл. гласник Републике Српске“ број 63/11) у вези члана 386 став 1, члана 387 и 396 став 1, 2 и 3 Закона о парничном поступку („Сл. гласник Републике Српске“ број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 и 61/13 - у даљем тексту: ЗПП) и члана 48 ЗУС. Наиме тужитељица је у тужби поставила захтјев за накнаду трошкова управног спора у износу од 750,00 КМ, а који се односе на трошкове састава тужбе по адвокату у износу од 600,00 КМ, паушал од 25% што износи 150,00 КМ, затим износ од 1125,00 КМ, а који се односи на састав захтјева у износу од 900,00 КМ, паушал од 25% што износи 225,00 КМ тако да су тужитељици досуђени трошкови управног спора у укупном износу од 1875,00 КМ колико је тужитељица и тражила, јер су исти постављени и обрачунати у складу са Тарифом о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Сл. гласник Републике Српске“ број 68/05 - у даљем тексту: Тарифа). Тужитељици су признати и трошкови судске таксе на тужбу и пресуду у износу од 40,00 КМ и трошкови судске таксе на захтјев у износу од 40,00 КМ јер је тужитељица исте платила и тражила накнаду истих, па је тако тужитељици на име трошкова управног спора досуђен укупан износ од 1955,00 КМ.

Записничар
Здравка Чучак

Предсједник вијећа
Страхиња Ћурковић

За тачност отправака овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић